

Loslaten

– Radha Burnier

Een van de belangrijke dingen die de boeddhistische leer de wereld te bieden heeft, ook al trekt de wereld zich weinig aan van deze lering, betreft tijdelijkheid. De meeste dingen in deze wereld zijn niet blijvend. Toch voelen mensen dat er andere dingen bestaan die wel blijvend zijn en dat zij daar aan vast moeten houden. In *Licht op het Pad* staat een korte verwijzing naar een Echt Pad dat iemand kan betreden, wanneer hij eenmaal gehechtheid aan alles in deze wereld achter zich gelaten heeft. Dat betekent het afschudden van iedere gedachte, gevoel en voorkeur, totdat het denkvermogen volledig vrij is van gehechtheid.

Gehechtheid is alleen mogelijk aan dingen die wij kennen. Wij kunnen het gebied van het onbekende alleen betreden wanneer het bekende op-houdt. Het onbekende kan substanties omvatten waarvan wij op dit moment helemaal geen idee hebben, maar wij klampen ons aan het één of ander in deze wereld vast, in de hoop dat het een substituut is. Mogelijk zijn dit familieleden of vrienden met wie wij nauwe relaties onderhouden. In een bepaald deel van ons brein weten wij dat het niet mogelijk is, maar wij aanvaarden dit niet. Daarom gaat het treuren om mensen die er niet meer zijn maar door. Dit vastklampen, deze gehechtheid, is één van de ernstige misstanden die de mens tegenkomt, en er gaan incarnaties voorbij voordat ongehechtheid zelfs maar als deugd gezien wordt.

Volgens alle verhalen was J.Krishnamurti sterk gehecht aan zijn broer. Dr. Besant was als een moeder voor hem, maar er was ook zijn jongere broer, die hem zou helpen bij zijn werk. De broer overleed in Californië toen Krishnamurti niet aanwezig was.

Twee of drie nachten moest Krishnamurti worstelen, niet met het feit, maar met zichzelf. Hij kwam eruit als een fris personage, want hij had het hele probleem van gehechtheid begrepen. Dit was één van de veront-rustende dingen bij hem: dat hij geen gezelschap nodig leek te hebben. Dit kan ieder van ons overkomen, maar wij willen niet loslaten. Mensen vinden het moeilijk om de waarheid van tijdelijkheid te accepteren. Niets duurt in deze wereld. Wanneer wij dit leren inzien, dat alles in de wereld vergaat, vragen wij: is er een Zelf dat deze regel overstijgt?

Een rivier begint als een stroompje en wordt een machtige rivier. In feite is het water dat wij een minuut geleden zagen al weggestroomd en komt er weer nieuw water. De rivier is dus steeds anders, er is niets wat we 'de rivier' kunnen noemen. Dit is iets waar we over kunnen nadenken. Het is niet dezelfde rivier die wij gisteren zagen; het water is naar de oceaan gestroomd. Toch is het nog een rivier, ook al is het water niet hetzelfde. Het is bijna een paradox, een probleem dat het menselijk denkvermogen niet kan bevatten, omdat het niet tastbaar is.

Thich Nhat Hanh, een bekende boeddhistische leraar, zegt dat er voortdurend verandering plaatsvindt in alles. Wij moeten proberen door meditatie te beseffen dat verandering verbetering is. Tijdelijkheid is geen ellende, maar wij willen dat niet onder ogen zien. Het leven beweegt voortdurend voorwaarts, maar wij zouden willen dat het stilstond en verandert wanneer wij willen dat het verandert. Wij zouden graag veranderingen in sommige dingen zien, zoals bijvoorbeeld in graankorrels. Dit zal enige tijd in beslag nemen, maar tijd is een

soort illusie die wij ervaren. Het graan dat gezaaid wordt, groeit en wordt koren. Als er geen verandering plaatsvond, zou de graankorrel geen plant worden en tot nut zijn. Groei maakt het mogelijk dat het graan zichzelf vervult, dat wij genieten van het koren en dat er nieuw koren tot rijping komt. Wij moeten dus leren om voortdurende verandering te aanvaarden, maar ons denkvermogen is zodanig dat het verandering niet accepteert. Dit is het begin van verdriet.

De meeste kinderen blijven zelfs gelukkig in moeilijke omstandigheden. Zij spelen, vermaken zich met een beetje modder, of met wat er ook maar is, en blijven gelukkig. De vraag van het wel of niet aanvaarden komt in hun geval niet op, omdat leven spelen is. Wanneer een stuk speelgoed niet meer interessant is, laten ze het liggen en spelen ze met iets anders. Zo kunnen wij, bijna net als een kind, iets wat vermakelijk is of mooi, loslaten, maar dat kunnen wij niet wanneer het in het geheugen blijft hangen en wij hetzelfde telkens opnieuw willen ervaren, misschien dit keer met een paar kleine veranderingen die ons plezieren. Wij weigeren te accepteren dat iets niet eeuwig blijvend is.

Niemand van ons is het soort onafhankelijk individu dat wij denken te zijn. Het is een deel van het zelf om ons te verbeelden dat wij een sterk individu zijn, zo mogelijk sterker dan ieder ander. Als wij echter preciezer kijken, dan merken we dat wij, net als ieder ander, voor ons bestaan afhankelijk zijn van zoveel verschillende dingen; het idee van een onafhankelijke of permanente eenheid is een onjuist idee. Het is voor ons de moeite waard niet alleen hierover na te denken, maar er ook over te mediteren.

Is dit lichaam, en de bepaalde situatie waarin wij ons bevinden, niet heel tijdelijk? Misschien worden we wel honderd, maar wat stelt honderd jaar nu voor in de geschiedenis? Helemaal niets. De vraag die wij onszelf moeten stellen is dus: 'Wat leeft er nu echt? Wat is het gevoel van zelf dat in ons opkomt?' Wij moeten dit voor onszelf ontdekken. Natuurlijk zijn er filosofieën die stellen dat er een permanent *atman* is, dat de wortel is van alles wat bestaat. Zelfs als dat zo is, moeten wij het kleine zelf begrijpen, en de vele dingen die wij ervaren als een illusie.

Meer en meer afval

De moderne wereld heeft veel problemen, en één daarvan is het probleem van het kwijtraken van afval dat wij mensen elke dag in enorme hoeveelheden produceren. Miljoenen tonnen afval die veel gevaarlijke substanties bevatten, zoals chemicaliën, worden overal neergegoid, waar de rijke landen ook maar de mogelijkheid vinden om zich te ontdoen van het probleem. Meestal produceren de rijken het afval en draaien de armen op voor de gevolgen.

West Afrika 'groeit' dagelijks door afval te accepteren met de bedoeling al het waardevolle wat er ook maar inzit, eruit te halen. In Zuid Amerika worden de reusachtige wouden van Brazilië, die ertoe bijdragen de temperatuur op aarde laag te houden en die een schatkamer vormen van dieren en planten die nergens anders te vinden zijn, snel met de grond gelijk gemaakt. Er wordt wel gezegd dat alleen al het houthakken een onherstelbare schade toebrengt aan de Amazonewouden en dat die tegen verdere schade beschermd moeten worden. Er zijn andere landen die gebruikt kunnen

worden als stortplaatsen omdat rijke landen ruimte nodig hebben voor het produceren van meer brandstof, voor doelen die de mensheid niet op een fundamentele manier dienen.

In een artikel dat eens verscheen in *The Guardian Weekly* wordt gemeld dat hele leefgemeenschappen in West Afrika feitelijk in een vergiftigde leefomgeving leven, veroorzaakt door het storten van afval, wat dagelijks toeneemt. Naar Lagos worden ongeveer een miljoen computers (waarvan de meeste onbruikbaar zijn) per schip aangevoerd om vernietigd te worden. De Europese Unie is de beweging van e-afval op een verstandiger manier aan het reguleren, maar de Verenigde Staten en andere rijke landen doen hiertoe geen enkele poging.

Dit probleem is heel moeilijk op te lossen, als men niet wil teruggaan naar een veel eenvoudiger levensstijl. De wereldbevolking neemt toe en de ingebeelde noden van mensen nemen ook toe, naarmate de moderne samenleving doorgaat met zichzelf uit te rusten met meer en meer dingen. Er zijn landen in Afrika en er zijn andere arme gebieden die bereid zijn om hun mensen te laten lijden door aan te pakken wat anderen weggoien.

Afgezien van de kwestie van de afvalproductie zijn er ook andere problemen. Zijn alle apparaten die er verkrijgbaar zijn noodzakelijk voor het behandelen van zieken? De ziekte zelf kan het resultaat zijn van onze levenswijze, die steeds ingewikkelder wordt. Mensen staan nu voor de keuze van medische hulp voor allerlei soorten ingebeelde problemen. Zo zoeken mensen die niet behoorlijk kunnen lopen hun toevlucht in nieuwe knieën en andere nieuwe lichaamsonderdelen. Er kan een tijd komen dat lichamen

zullen bestaan uit veel materiaal van buitenaf, alleen maar omdat de technologie voortgeschreden is, wat 'wonderen' mogelijk maakt, grotendeels door te experimenteren op andere wezens. Gezondheid kan verslechteren als gevolg van alle pogingen om vooruitgang te boeken in die richting.

Wanneer de tijd rijp is, kunnen voorwerpen die zo noodzakelijk lijken voor huidige bevolkingsgroepen, opgegeven worden. Dan moeten mensen teruggaan naar een eenvoudiger manier van leven. Dan volgt vooruitgang een andere koers en zal er meer aandacht gegeven worden aan innerlijke verandering en niet alleen aan uiterlijk comfort.

In feite bestaat er geen verschil tussen innerlijke verandering en uiterlijk handelen. Wanneer wij serieus een innerlijke verandering op het oog hebben, wordt ons uiterlijk handelen ook anders. Wanneer wij inzien dat veel van het geproduceerde afval het resultaat is van alleen maar meer willen hebben en dat het louter een nutteloze inwerking heeft op de persoon die handelt, kan er een verandering komen. Als wij beseffen dat wij alleen maar meer afval produceren, zonder geldige redenen, wordt afval verminderd. Wij moeten dus aandacht schenken aan onze denkwijze over dit onderwerp, niet alleen maar het afval ergens storten zonder terechtgewezen te worden.

Alles wat wij zien als 'innerlijk' en 'uiterlijk' is onderling verbonden. De wereld zoals hij is, is afhankelijk van ons denken, dus is het belangrijk te onderzoeken of de gedachte erachter juist is of niet. Is het juist dat iemand afval produceert dat vermeden kan worden? Als dat zo is, laat het constructieve werk dan beginnen.

Dierproeven

Ieder jaar worden er miljoenen dieren gebruikt in laboratoriumexperimenten. Men zegt dat het overgrote deel hiervan ratten en muizen zijn, maar men gebruikt ook hoger ontwikkelde dieren die meer lijden wanneer ze voor experimenten gebruikt worden. De gedachte alleen al dat dit wereldwijd gebeurt doet ons rillen van afgrijzen.

Dr. Jane Goodall, de bekende primatoloog, gaf eens een voordracht in Brussel over het bevorderen van medische kennis zonder dierproeven. Zij stelde voor dat er een Nobelprijs in het leven geroepen wordt voor onderzoek dat geen dieren voor dat doel gebruikt. Volgens haar is het afstand nemen van onderzoek op dieren een doel waarnaar 'alle beschaafde naties zouden moeten streven.' Zij sprak op een bijeenkomst georganiseerd door groeperingen voor dierenrechten en parlementsleden, om druk uit te oefenen op de Europese Gemeenschap. In dit stadium is het onwaarschijnlijk dat al haar voorstellen geaccepteerd worden, maar wij moeten deze dingen wel blijven zeggen totdat de openbare mening hierover verandert, zoals dat tot op zeker hoogte gebeurt is in de Europese Unie.

De meeste wetenschappers geloven dat het gebruik van dieren voor onderzoek een aanzienlijk verschil gemaakt heeft op veel gebieden van de geneeskunde, maar tegelijkertijd zien wij de enormiteit van de misdaad van het gebruik van levende wezens op dit gebied. Het is goed dat verscheidene regeringen met enig succes in de afgelopen jaren fondsen hebben verschaft voor studies over andere onderzoeksmethoden. Er worden bijvoorbeeld minder zoogdieren gebruikt voor experimenten op dieren die gevoelig zijn voor een bepaald chemisch middel,

hetgeen betekent dat vele testen op honden achterwege kunnen blijven. Men zegt dat in Canada in veel gevallen zoogdieren door vissen vervangen zijn en in Nederland worden maar tien apen gebruikt om een vaccin te produceren waar vroeger 5.000 apen bij betrokken waren. Nieuwe scan technologieën staan artsen bij in hun leerproces zonder de noodzaak van invasieve chirurgie (echt snijden) op levende dieren.

Vanuit het theosofisch perspectief zijn er andere manieren waarop wij kennis kunnen verkrijgen; experimenten die noodzakelijkerwijs wreedheid behelzen zijn immoreel. J.Krishnamurti vermeldt kort het bestaan van andere methoden in de volgende passage:

‘Als wij een diepe blijvende relatie met de natuur tot stand zouden kunnen brengen, konden wij nooit een dier doden voor onze eetlust, wij zouden nooit een aap, een hond of een cavia pijn doen of er vivisectie op plegen ten eigen bate. Wij zouden andere manieren vinden om onze wonden te genezen, onze lichamen te helen. Maar het helen van het denkvermogen is iets volkomen anders. Dat helen vindt langzamerhand plaats als u te midden van de natuur bent, met die sinaasappel aan de boom en de graspriest die door het beton heen komt en de heuvels bedekt, verborgen, door de wolken.’

Uit: *The Theosophist* van juli 2008
Vertaling: A.M.I.

Klein berichtje uit NRC-Handelsblad van 29 oktober 2010:

'Vorig jaar zijn 592.665 proeven op dieren uitgevoerd, ongeveer 2,5 procent meer dan in 2008. Dat blijkt uit cijfers uit het jaaroverzicht over dierproeven van de nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit (nVWA) dat vandaag bekend werd. Volgens organisatie Proefdiervrij is het voor het eerst in zes jaar dat het aantal proeven toenam. De meeste proeven werden vorig jaar uitgevoerd op muizen (279.165), gevolgd door 140.215 ratten en 85.867 kippen.' (ANP)

